

Каліграфічні хвилинки

До уроків української мови

5 клас

Спеціальна школа

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!

Виконуючи завдання в цьому зошиті, ти навчатимешся каліграфії. Слово «каліграфія» перекладається з грецької мови як «красиве письмо», або «краснопис». Каліграфією називають уміння писати чітким, рівним, красивим почерком. Але навчитися писати красиво не легко! Тому тобі на допомогу поспішають Чарівна Ручка і невтомна Бджілка Жужу. Вони приготували для тебе різноманітні цікаві завдання.

Привіт, я Чарівна Ручка, зберігаю безліч таємниць каліграфії і з радістю поділюся ними з тобою. Якщо працюватимеш разом зі мною, зможеш сказати: «Я ПИШУ КРАСИВО!»

Жу-жу-жу! Жу-жу-жу!
З дітлахами я дружу,
Тож красу творити
Вам допоможу!

Разом з нами ти відкриєш таємниці каліграфії, подолаєш усі перешкоди і творитимеш красу, тому що

*Красиво писати –
себе поважати!*

Чотири таємниці красивого почерку

Той, хто має красивий, чіткий, розбірливий почерк, знає чотири маленькі таємниці.

Таємниця перша.
Початок і напрямок

Для того щоб написати літеру правильно та красиво, потрібно знати **початок** і **напрямок** написання кожного елемента літери.

Таємниця друга. Три О

Літери в словах треба писати з **однаковим** нахилом, на **однаковій** відстані одна від одної та **однакової** висоти і ширини.

Таємниця третя.

Верхнє, нижнє, середнє

Щоб каліграфічно писати, слід правильно з'єднувати букви. Для цього потрібно пригадати, звідки починається написання наступної літери. Якщо літеру слід писати згори, виконуємо **верхнє** з'єднання, якщо знизу — **нижнє**, якщо з середини — **середнє**.

Таємниця четверта. О чи Й

Для каліграфічного письма потрібно робити такий проміжок на рядку, щоб між словами помістилася мала літера **о** чи **й**. Тоді написання буде рівномірним.

Пропонуємо тобі вирушити в незвичайні каліграфічні мандри та екскурсії.

Алфавіт, абетка, азбука

Алфавіт — це букви, записані в певній послідовності, про яку домовилися люди.

Це теж абетки. Вони стануть нам в пригоді під час подорожі.

А

Й

П

С

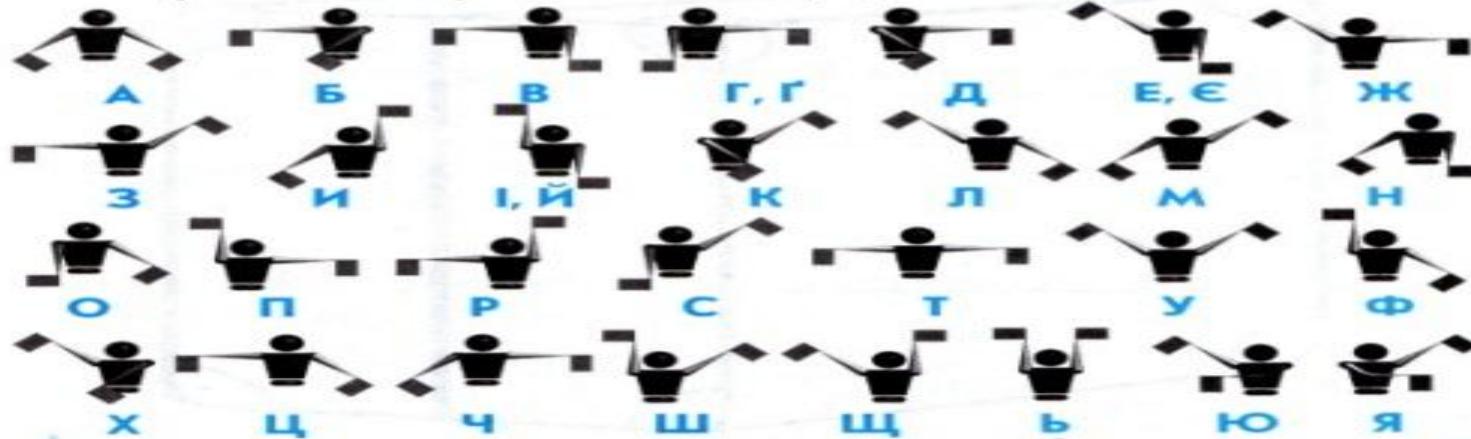

Ь

М

Н

Морська азбука — семафор.

Мандрівка з буквою В

В | в | В | в
 Во Ве Вр Ва
 ву вз вг во

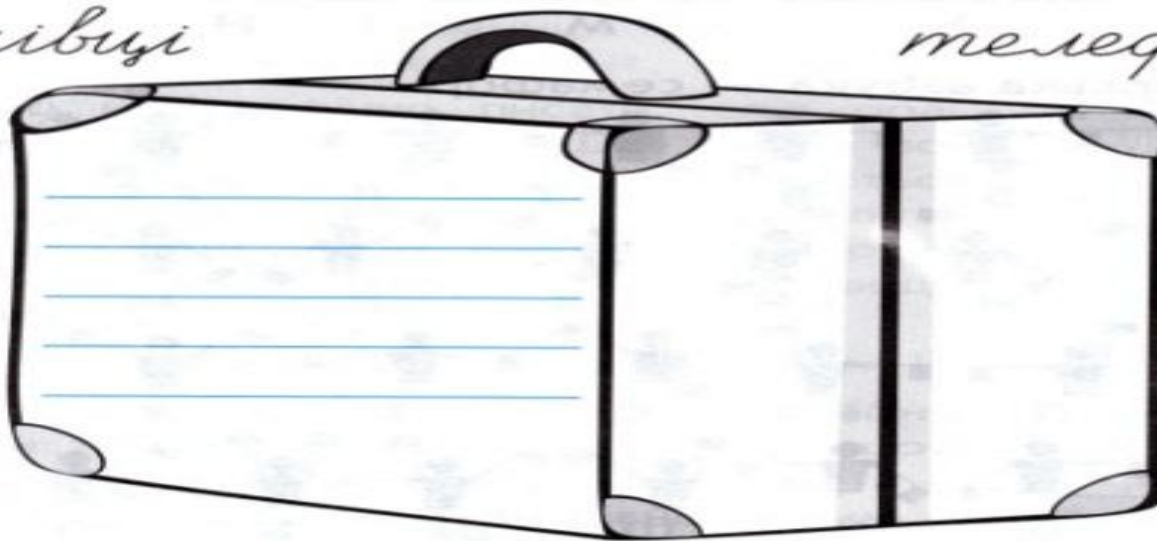
ав

ев

- Склади валізу. Запиши тільки ті слова, у яких є буква В.

кросівки светр ковдра
 книга в'єтнамки
 олівці телефон

- Прочитай. Спиши перше речення.

Вранці Василько вирушив на велосипеді до вокзалу з валізою. Валіза досить велика та важка.

Що ти помітив? Усі слова в цьому реченні (окрім прийменників та сполучників) починаються з букви «В». Такий прийом складання тексту називають **алітерацією**. Спробуй самостійно скласти речення, використовуючи цей прийом. Речення запиши.

- Відремонтуй речення. Доповни слова складами.

_____ рблюд _____ дразу _____ пив _____ сім _____ дер
_____ ди.

ve vi vo vu Ve

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

ПН?

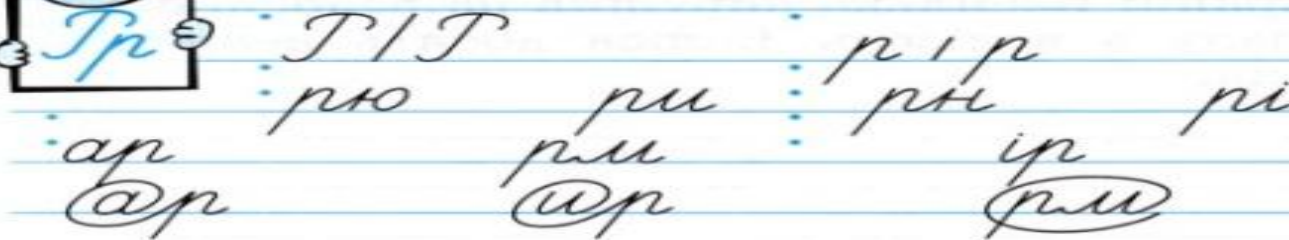
о.о.о.

В.Н.С.

О?Й

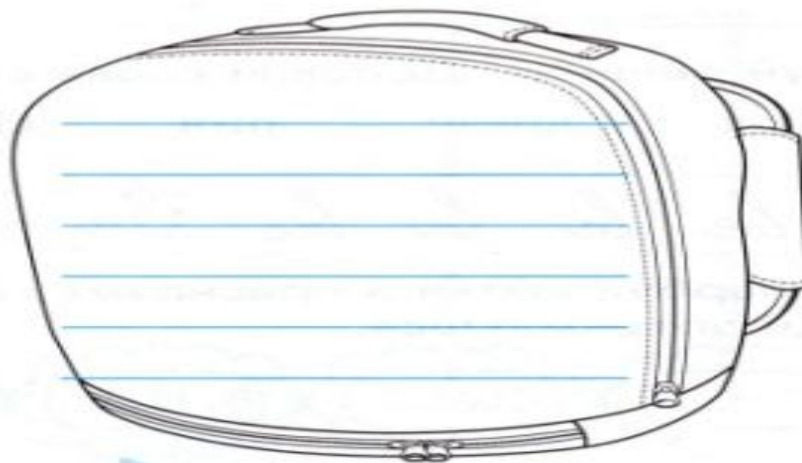

Мандрівка з буквою Р

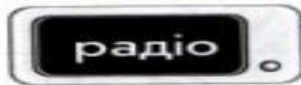
- Запиши слово — відповідь на запитання.
Рома і Рая — туристи. Вони збираються в похід. Що їм знадобиться — ранець чи рюкзак?
- Допоможи Ромі скласти рюкзак. Запам'ятай! Хлопець має взяти речі, у назві яких є буква «Р». Впиши ці слова в рюкзак.

посуд
консерви
сірники
фляга
термос
рушники

мило
компас
окуляри
фотоапарат
ніж
радіо

- Прочитай і запиши слова.

- антена _____
- компас _____
- маяк _____
- станція _____
- шифр _____

- Прочитай і запиши, кого вважають справжнім туристом. Йди за напрямом стрілочки

Ман	се.	Хто	ним	бро
дрі	не	топ	ва	дя
вник —	бро	че,	хту	го
це	до	ла	зне	ю
той,	дям	ма	лить —	бу
хто	лю	є,	па	де.

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквою Д

D | D
Дн

д | д
да

ид

дн

да

ид

дн

- Перестав букви й склади, запиши слова, закінчи речення.

Дорога привела нас до другої за величиною річки України — ртДнісе — _____.

Назва річки означає «дкашви даво» — _____.

Наймальовничіша ділянка річки Дністер — ськийстровДні онкань — _____.

_____ е природною пам'яткою України.

- Склади й запиши прислів'я.
подужає, той, Дорогу, йде, хто.

- Склади й запиши назви риб, які водяться в річці Дністер.

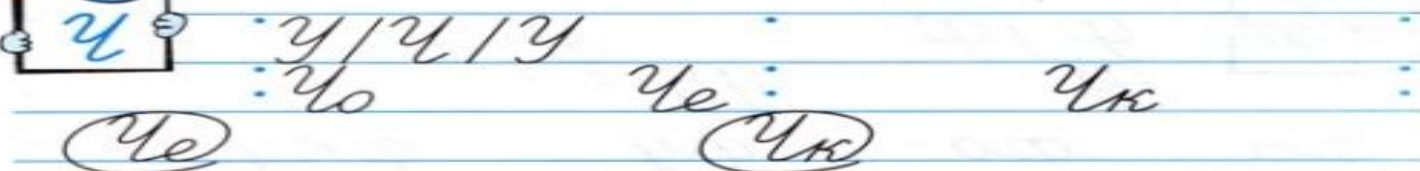
с в п е у р і

х д о д в а о

д у к с а к т

Мандрівка з буквою Ч

- Склади й запиши географічні назви.

Чорний – ий + е = _____

Чернігів – гів + вці = _____

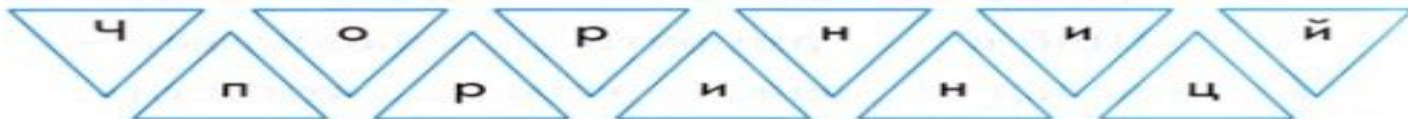
Чернівці – нівці + каси = _____

Червоний – ий + о + град = _____

- Впиши пропущені склади.

_____раїнські археологи знайшли уламки корабля на дні _____ного моря, які, як кажуть дослідники, можуть бути рештками британського судна, що затонуло під час Кримської війни у XIX столітті.

- Запиши назву цього корабля.

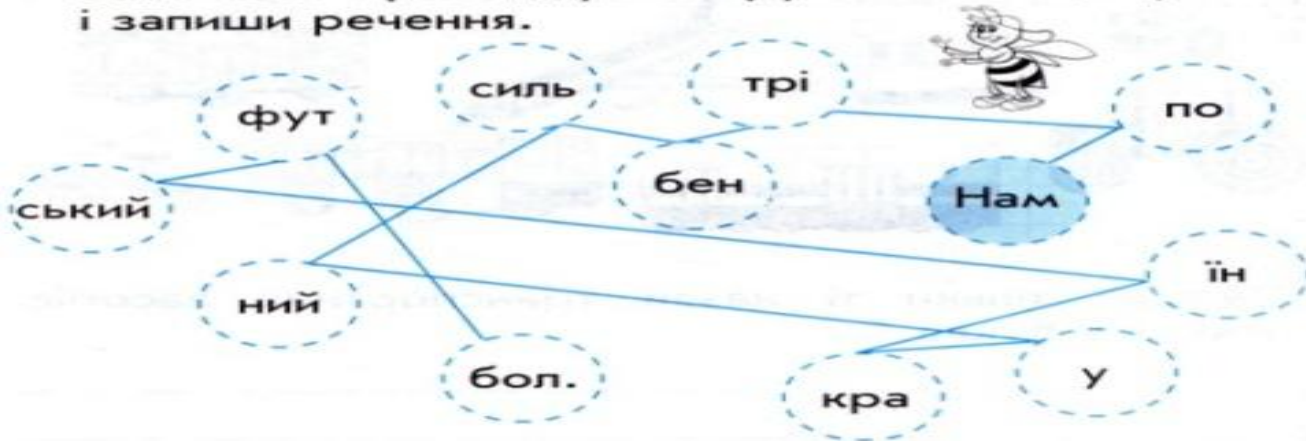

- Знайди та запиши всі «футбольні» слова.

ш	т	р	а	ф	н	и	й	ф
к	ф	і	н	а	л	в	с	і
ф	о	р	в	а	р	д	п	н
р	л	ф	а	н	а	т	л	т
ф	у	т	б	о	л	і	с	т

- Футболісти передавали м'яч один одному — давали пас. Прослідкуй за рухом м'яча, прочитай і запиши речення.

Мандрівка з буквою Т

Тт | м |
тп | вт | ім | то |
тп | вт | ім | то

- Розглянь малюнки. Запиши, як можна назвати всі предмети одним словом.

- Запиши тільки ті назви транспортних засобів, у яких є буква Т.

- Розглянь вагони поїзда. Розстав їх за номерами. За яким маршрутом рухається поїзд?

- Прочитай і запиши речення. Читай за напрямком руху годинникової стрілки.

о	ю	«	Н	а	ф	т	у
д	м	и	й	с	в	о	с
о	о	Т	р	у	с	є	я
в	д	т	К	у	к	ю	»
ю	і	р	о	р	а	м	.
о	в	ь	ц	е	в	і	
н	ь	л	а	р	е	н	

Екскурсія у порт

Порт

Порт

no on cn

nl an ne

(no) (on)

- Яке чудове слово «порт»! Склади й запиши слова.

- Що ми бачили в порту?

Яке слово означають ці прапорці? Розшифруй за допомогою морської абетки (на с. 3) й запиши.

Панама — це назва держави.

Мандрівка до космосу

Handwriting practice on lined paper. The first line shows 'К | К' and 'Кі' written in blue ink. The second line shows 'КО', 'КЕ', and 'КІ' written in blue ink. The third line shows 'КУ' and 'КМ' written in blue ink. Below the lines, the syllables 'КО', 'КЕ', and 'КІ' are circled in blue ink.

- Склади й запиши «космічні» слова.

Four horizontal lines for writing answers to the task above.

- Напиши, як можна ще назвати космічний корабель:

Космос – с + літ _____

- Прочитай, який напис побачив на зоряному небі інопланетянин Кзузк.

- Запиши це речення. Спробуй прочитати його з кінця. Що вийшло?

- Речення й слова, які однаково читаються в обох напрямках, називають **паліндромами**. Ось ще паліндроми (усі на К!). Запиши їх.

Повар на кораблі — _____

На городі росте овоч — _____

- Які слова Кзузк вимовляє неправильно? Запиши їх. Запам'ятай написання.

ляструка, тирквака, дзарукуку,
тивлекко, нербайком, байнком,
доррико, шеняки

- Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка до Умані

У | У
 Ум Уж Уд Уа Уж
 (Ум) (Уд) (Уж)

- Склади й запиши слова.

- Як ти вважаєш, чи це споріднені слова? Підкресли слова, які стосуються нашої мандрівки.
- Склади й запиши назви річок у місті Умань.

Камінь – інь + ' + янка = _____

Умань – ь + ка = _____

- Прочитай слова.

- Впиши ці слова в текст.

Умань — місто в Черкаській області на берегах річки _____ . Уманський парк « _____ » належить до семи чудес _____ .

Це одне з найкращих місць, створених людськими руками. Дивовижні пейзажі, екзотичні рослини, античні _____ , водойми, каскади, фонтани, кам'яні гроти — все це можуть побачити _____ парку.

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквами Е і З

З/Е : 3/Е
 : 3о : Ем : Ел : Ет :
 (Ем) (Ел)

- Склади й запиши імена та назви.

- Здогадайся, про який вулкан йдеться. Назву вулкана запиши. Впиши пропущену букву.

атнЕ _____ — це найвищий та найактивніший вулкан _____ вропи.

Експерсія на виставку динозаврів

g | b | g | b |
gu | ib |
bu | (bi) | br | (gi) | bo |

- Перепустка до виставки. Склади й запиши слова. Запам'ятай їх написання.

тор, рек, ди _____

стра, де, ці, я, мон _____

метр, де, ци _____

- Склади й запиши назви динозаврів.

- Допиши слова в реченні, змінюючи їх.

1. Динозаври належать до викопних _____.
2. Ці тварини, найімовірніше, були предками _____.
3. Вони мали маленьку _____.
4. Довгі шиї були в _____.
5. Динозаври мали чудовий зір і добре бачили в _____.
6. Вони зникли з планети близько 65 _____ назад.

1. птахи
3. голова
5. темрява

2. плазуни
4. завроподи
6. мільйон, рік

- Роз'єднай слова і запиши речення:

Слово «динозаври» уперекладі з грецької означає «жахливі ящери».

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

ПН?

о.о.о.

В.Н.С.

О?Й

Екскурсія до зоопарку

ди ів з/в : :
 за зе зу : : ву вр во

- Склади назви тварин з наведених словосполучень.

Зоологічний парк — зоопарк

землю рие — _____

має бурі зуби — _____

має дикий образ — _____

має кривий ніс — _____

- Склади й запиши одне з правил поведінки в зоопарку.

во Су ро

ся ро за ня бо єть

ди хо ти за

за

ро го жу! о

Мандрівка з буквою Ю

Ю | Ю Ю | Ю
 юм юм
 Юм Юж Юр
 юм юм

● Склади й запиши слова.

● Знайди риму, склади віршик.

_____ (Добери імена на букву Ю).
 Люблять танцювати.
 І подобається їм
 Фарбой _____.

Екскурсія до незвичайного цирку

т і ш : т і ш :
тр : ша :
шк : шл :
шв : ем : ше :

- Придбай квиток до цирку. Дізнайся, як називається цирк, до якого ми прийшли.

Цей цирк дає вистави в споруді у вигляді розбірної конструкції з брезентовою покрівлею. Його можна легко пересувати різними містами. Він називається _____.

- Забавки від клоуна Т. Розгадай ребуси, запиши слова.

Звога _____

Знога _____

Зтонн _____

- Запиши синоніми.

Путь, дорога, _____

Учень, _____

Поважний, поштивий, _____

- Запиши антоніми.

Повільно — _____

Дорогий — _____

Востанне — _____

- Збери речення, написане на кульках жонглерів. Запиши його.

Мандрівка до Т. Г. Шевченка

Т / Ш
Та Ше

- Хто автор цих рядків? Запиши його прізвище, ім'я та по батькові.

Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте
І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь.

- Склади монограму Т. Г. Шевченка.

Монограма — це особливе переплетення літер, які зазвичай є великими літерами імені та прізвища. Наприклад:

- Дізнайся і запиши, як називається остання книжка Тараса Шевченка.

- Прочитай і запиши народне прислів'я з Букваря Т. Г. Шевченка.

З	ж	ш	щ	ь	—	т	і	л	т	у
б	е	ю	н	т	а	б	ь	ь.	м	
р	н	к	е	у	в	и	ш	с	й	
е	х	м	м	р	і	р	е	н	е	

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквою Х

С / Х / с / х
Хо Хе Ха

- Запиши назви історичних та природних чудес України.

Хор		ти		ця
Хо	Хер	тин	со	ська
нес	фор		Тав	те
	рій	ця	ський	

- Впиши слова у вірш.

Хортиця шумить-вирує,
Гамір день і ніч.
На острові на _____
Запорозька _____

Хортиця
Січ

- Склади й запиши слова.

7 2 4 5 6 3 1

аоугврХ

_____ — військовий прапор
кошового отамана Запорозької Січі.

2 4 1 3 5

ікСро

_____ Іван — його обирали
кошовим отаманом Запорозької Січі найбільшу
кількість разів.

8 2 6 5 4 3 7 1

йожнуриХ

_____ — прапороносець.

9 10 11 4 5 6 7 8 1 2 3

никактерХар

_____ — воїн-маг на За-
порозькій Січі, який займався не лише ворожин-
ням, але й лікуванням поранених козаків.

- Склади й запиши прислів'я. Читай за напрямом стрілок.

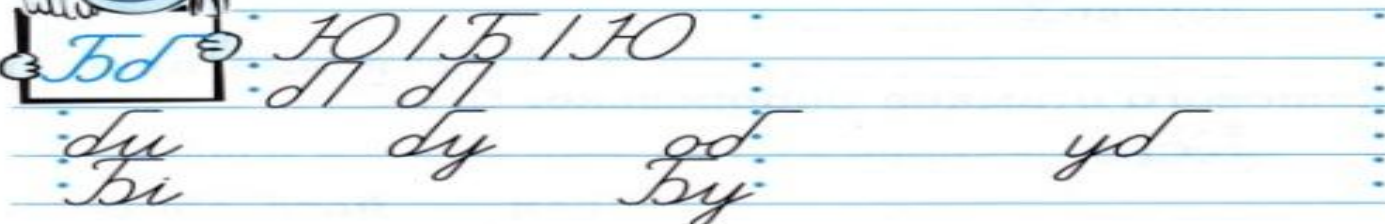

Х б т о д о з ь к д а
і л в а к а ц а і а .

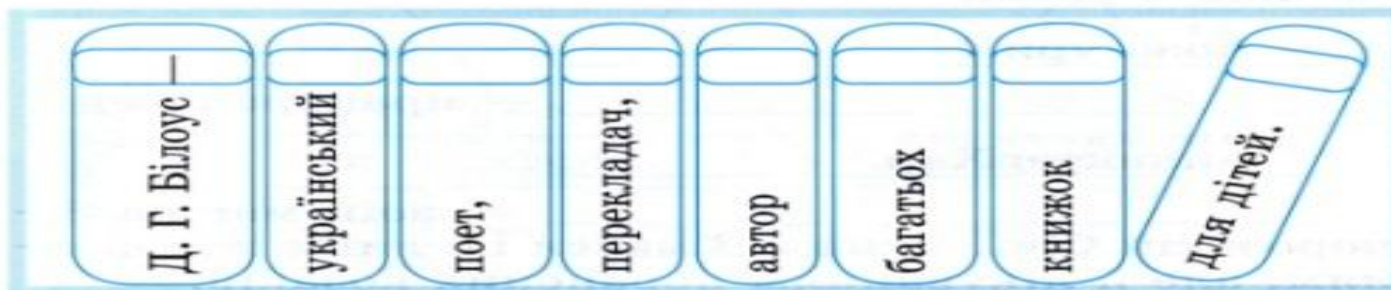

Мандрівка до Д. Г. Білоуса

- Склади й запиши речення.

- Склади монограму Д. Г. Білоуса.

- Спиши назви книжок Д. Білоуса про мову. Намагайся розмістити свій запис в одному рядку!

Диво калинове. Чари барвінкові.

- Відгадай загадки, які написав Д. Білоус. Запиши відгадки.

В країни букву Я з боків відкину, —
й помітить зміну враз дитина кожна:
країна перетвориться в тварину,
що нам на ній і покататись можна.

Що це таке? _____

Слово це — старовинна будова
з гостряками мурованих веж.
Щойно зміниш ти наголос слова —
цим одразу будову замкнеш.

Що це за слово? _____

ЯКИЙ КОШИК У КУЦІ?

На цей раз буде загадка простою:
берем звичайне слово з двох складів —
зелений куц, який цвіте весною,
назад читаєм — кошик для грибів.

Що це за слово? _____

Мандрівка до В. З. Нестайка

Н	н	Н	н	Н	н
Не	нь	ан			

- Запиши назву твору В. З. Нестайка. Намагайся розмістити свій запис тільки в одному рядку.

Незвичайні пригоди в лісовій школі.

- Склади й запиши імена героїв книг В. З. Нестайка.

ля⁴, Тра¹, то³, та² — _____

ся²Ко¹ хань⁴Ву³ — _____

мір³, Ча¹, со² — _____

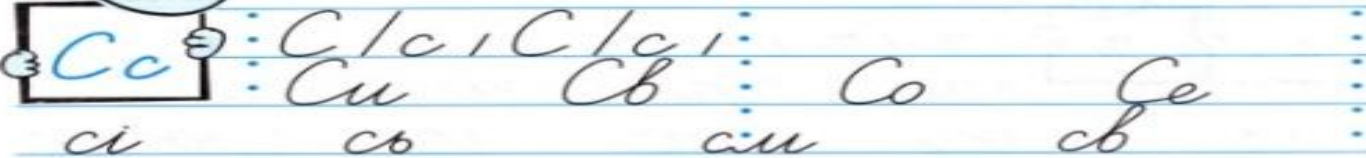
ло⁴, Ле¹, ри³, да² — ран², Ду¹, дас³ — _____

- Розплутай віршик. Читай за напрямком руху годинникової стрілки.

ч	о	м	у	—	с	а	м
и	м	у	—	с	а	м	о
р	і	ї	п	о	т	р	м
П	р	м	о	ж	н	і	у
!	М	е	М	р	а	б	!
и	!	н	ї	і	к	н	
т	и	т	и	п	у	о	
и	н	с	й	і	д	з	

Мандрівка з буквою С

- Склади й запиши назви озер України.
Світіння – іння + язь _____
Синенький – нький + вир _____
Слов'янин – ин + ські _____
- Дізнайся і запиши відповіді на запитання. У цьому тобі допоможуть склади та букви, написані в озерках. (Читай спочатку у великих, потім у менших за розміром.)
 1. Кого нагадує озеро Світязь з літака?

2. Як називають озеро Синевир?

3. Що видобувають у Слов'янських озерах?

Ма

МОНТ

КО

О

Мор

ЛЬ

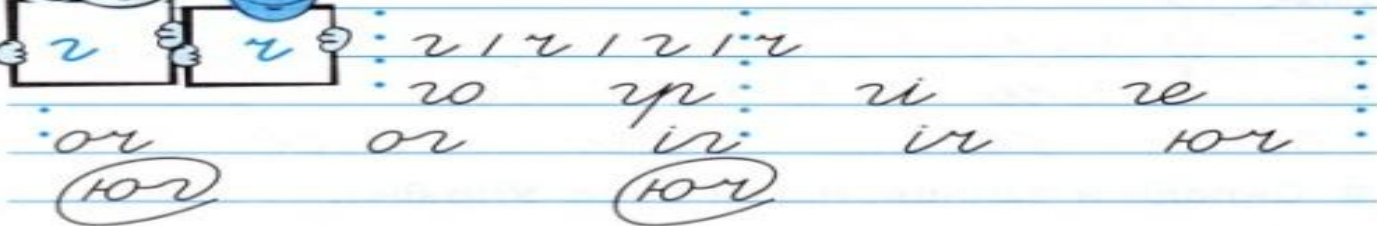
С

СЬКЕ

І

Мандрівка з буквами г та ч

- Дізнайся, куди ми прийшли на екскурсію.

метеоролог + і + чна = _____
станція

- Склади й запиши слова — назви приладів.

терм
бар
гігр
анем

о + метр

для вимірювання:

температури _____

тиску _____

вологості повітря _____

швидкості вітру _____

- Як називається прилад для вимірювання напрямку вітру? _____

- Дізнайся, яке природне явище зафіксували метеорологи.

Атмосферне явище, пов'язане з електричними розрядами в хмарах. Супроводжується блискавкою та громом. Це _____.

- Утвори й запиши іменники.

Грозвий — _____

Градоносний — _____

Блискавичний — _____

Гриміти — _____

- Роз'єднай слова. Прочитай і запиши одне з правил поведження під час грози.

Уникайте дерев, оскільки вони окремі.

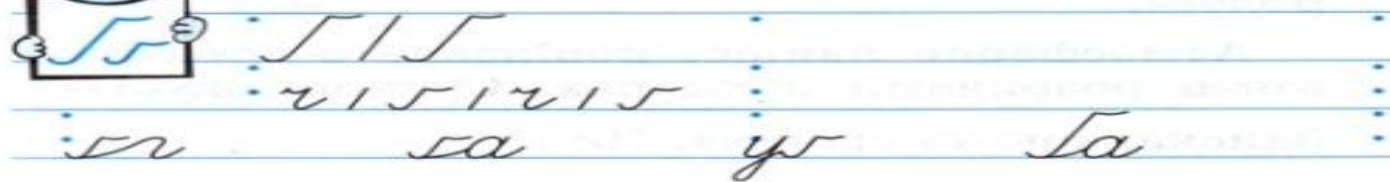

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквою Г

- Знайди й запиши всі слова з літерою Г.

- Запиши синоніми до слів.

Санки, санчата — _____

Хазяїн, господар — _____

В'язниця, тюрма, неволя — _____

Чемний, ввічливий — _____

Китиця, кетяг — _____

- Роз'єднай слова і запиши скоромовку.
Гавапроґавилаґавеня.

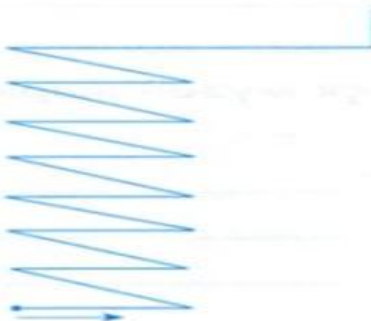

- Як цікаво: слово одне, а значень багато! Склади це слово зі складів і запиши.

лаґаган — _____

1. Іскра, згасле вогнище.
2. Великий мідний горщик.
3. Старовинна мідна монета.
4. Ікра білої риби.

- Прочитай і запиши народну прикмету.

		га.
бу	де	ху
ка	ють —	
і	кар	
де	рев	
хів	ці	
на	вер	
си	дять	
Га	ви	

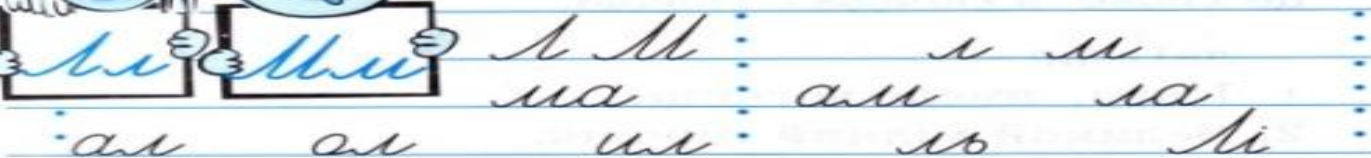

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

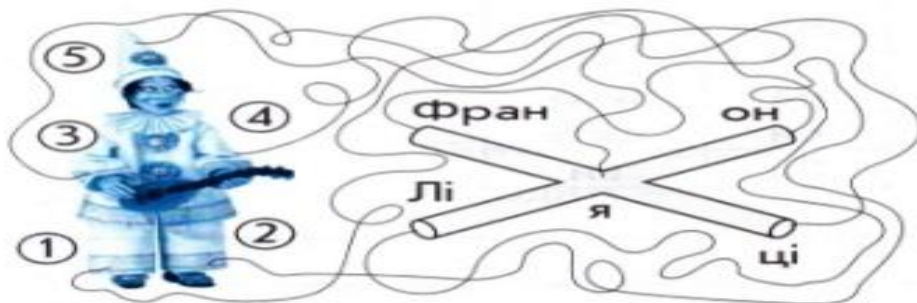

Екскурсія до музею маріонеток

- Запиши, як називається заклад, що збирає, вивчає, виставляє для огляду та зберігає твори мистецтва, пам'ятки історії, колекції тощо.

- Дізнайся та запиши, де знаходиться музей маріонеток.

- Склади афішу театру ляльок. Допиши назви вистав.

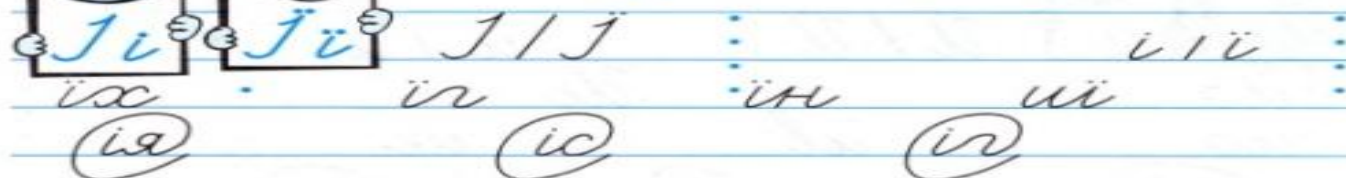
Івасик-_____

Фарбований _____

Дикі _____

Мандрівка з буквами І та Ї

- Утвори й запиши нові слова.

Іграшка – а + ов + ий = _____

Іграшка + р = _____

- Утвори й запиши нові слова.

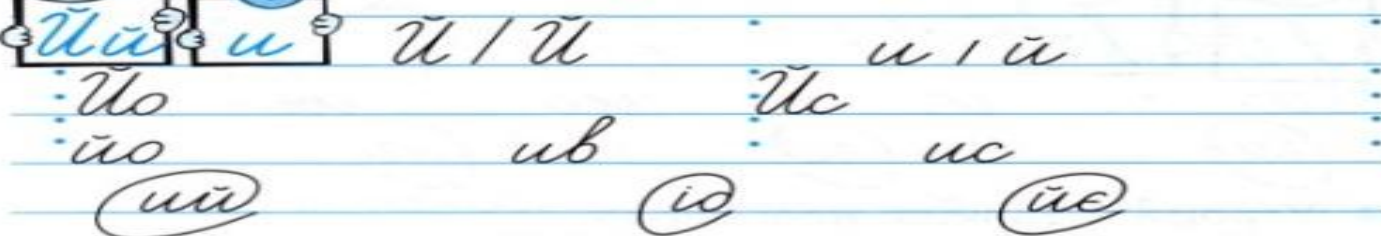
- Зміни слова, допиши речення.

_____ музей _____
має _____
(близько 10-ти тисяч). Музей знаходиться у _____

Національна, іграшка, Україна,
унікальна, колекція, місто, Київ.

Мандрівка з буквами Й та и

- Утвори й запиши нові слова.

- Перетвори іменники на прикметники чоловічого роду.

Сніг — _____
Холод — _____
Мороз — _____
Вітер — _____
Поле — _____

- Розшифруй слова й запиши перше речення.

двоюрисна скеля-стїна неподалїк вїд Ялти.

Бїля її пїднїжжя — печера

- Утвори прїзвища вїд слїв.

Соловей — _____

Воробей — _____

- Розшифруй і запиши, як називається:

місто і порт в Японії — нагоЙо — _____ ;

місто і порт в Кореї — суЙо _____ ;

звір, який живе в Америці — йтоок _____ .

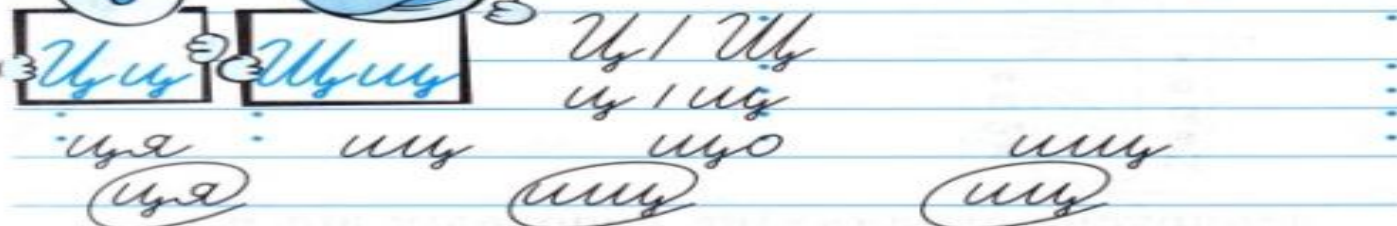

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквами Ц та Щ

- Допиши речення.

Кругла будівля з ареною і трибунами для глядачів — _____.

- Відгадай загадки, запиши відгадки.

— Гей ви, друзі-циркачі,
Краща вправа — це м'ячі.
За вірець я вам тепер, —

Нахвалявся цей _____.

— Без м'яча, веселим словом

Я розважу, — каже _____.

— Леву м'ячик? Ти пробач, —

Промовля _____.

— Гирі кращі за м'ячі, —

Так вважають _____.

- Прочитай і запиши слова, з якими працював фокусник.

Сини-
крини-
молоди-
тростяни-
блискави-
вули-

ЦЯ

ЩО

дня
разу
духу
весни
вечора
літа
осені

Перший кам'яний цирк у Києві було збудовано понад сто років тому.

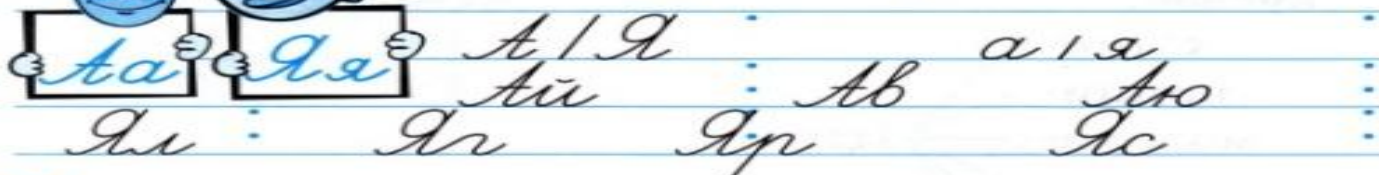

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

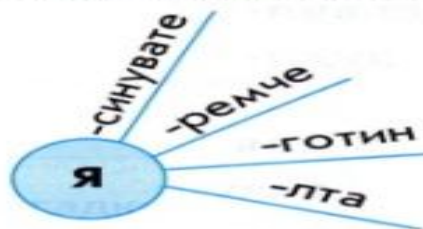

Мандрівка з буквами А та Я

- Склади й запиши назви географічних місць України.

- Найвища вершина Європи — гора Ельбрус. Розгадай і запиши, як називали цю гору різні народи.

1. Перси називали її _____ — висока гора.
2. Грузини — _____ — грива снігу.
3. Кабардинці — _____ — та, що приносить щастя.

Мандрівка з буквами Є, Ж

Є Є Ж Ж є є ж ж
Єє Жж Же Жа
жу жу це

- Запиши, як називають казкового птаха зі сліпуче виблискуючим, золотавим, мов жар, пір'ям.

- Прочитай і запиши речення, написане на крилах птаха.

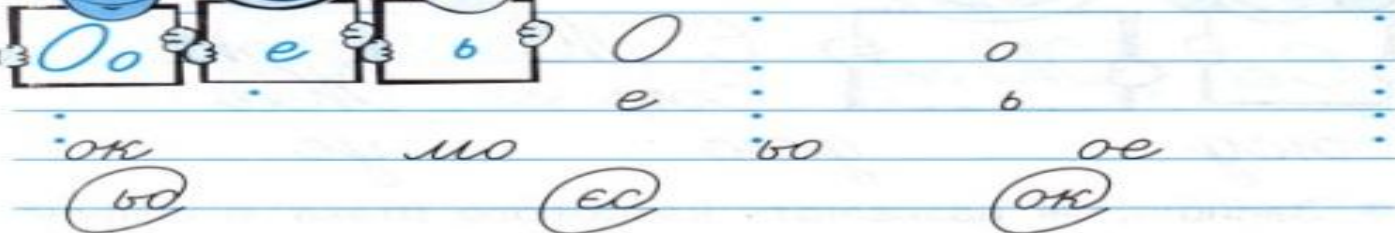

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

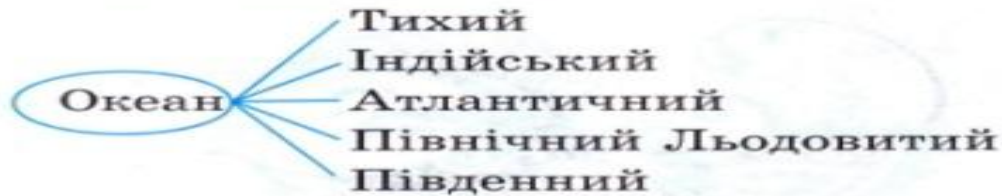

Мандрівка з буквами О, е, ь

- Запиши назви океанів.

- Дізнайся староруську назву Світового океану.

Перше слово складається з двох перших складів слів **могутній** і **рептилія**; друге слово складається з першого складу слова **око**, другого складу слова **макіяж**; останнє слово — ім'я **Ян**.